

Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип
Факултет за туризам и бизнис логистика

Зборник на трудови од втората меѓународна
научно-стручна конференција

“СОСТОЈБИ И ПЕРСПЕКТИВИ ВО ТУРИЗМОТ, ЕКОНОМИЈАТА И БИЗНИС ЛОГИСТИКАТА”

Штип, 2017

ЗБОРНИК

“Состојби и перспективи во туризмот, економијата и бизнис логистиката”

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип
Факултет за туризам и бизнис логистика

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ ОД ВТОРАТА
МЕЃУНАРОДНА НАУЧНО-СТРУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА

**„СОСТОЈБИ И ПЕРСПЕКТИВИ ВО ТУРИЗМОТ,
ЕКОНОМИЈАТА И БИЗНИС ЛОГИСТИКАТА“**

Штип, 27.05.2017

Издавач:

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, Факултет за туризам и бизнис логистика

Уредници:

Проф. д-р Никола Димитров
Проф. д-р Дејан Методијески

Организациски одбор:

Проф. д-р Никола Димитров
Проф. д-р Дејан Методијески
Проф. д-р Нако Ташков
Проф. д-р Златко Јаковлев
Проф. д-р Цане Котески
Проф. д-р Драшко Атанасоски
Доц. д-р Марија Магдинчева Шопова
Доц. д-р Тања Ангелкова Петкова
Доц. д-р Оливер Филипоски
Доц. д-р Душко Јошески
Асистент докторант м-р Душица Санева
Асистент докторант м-р Наташа Колевска
Асистент докторант м-р Анета Стојановска Стефанова

Програмски одбор:

Nikola Dimitrov (University Goce Delcev, Stip),
Dejan Metodijeski (University Goce Delcev, Stip),
Suzana Djordjevic Milosevic (University Singidunum, Belgrade),
Georgi Michev (Enoteque Nature, Dolna Banya),
Ibish Mazreku (University Haxhi Zeka, Peć),
Halit Shabani (University Haxhi Zeka, Peć),
Nexhdet Shala (University Haxhi Zeka, Peć),
Fotis Kilipiris (Alexander Technological Educational Institute of Thessaloniki)

Печати:

2-ри Август, Штип

Тираж:

100

Дизајн на корица:

Бојан Матејин

Адаптација на текст од српски и бугарски јазик:

Доц. д-р Тања Ангелкова Петкова
Проф. д-р Дејан Методијески

Техничко уредување:

Проф. д-р Дејан Методијески

Лектор:

Вангелија Цавкова

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент
Охридски", Скопје
338.48(497.7)(062)
НАУЧНО-стручна конференција "Состојби и перспективи во
туризмот, економијата и бизнис логистиката" (2 ; 2017 ; Штип)
Зборник на трудови од втората меѓународна научно-стручна
конференција "Состојби и перспективи во туризмот, економијата
и бизнис логистиката", Штип 27.05.2017 [Електронски извор] /
[уредници Никола Димитров, Дејан Методијески]. - Штип :
Универзитет "Гоце Делчев" - Штип, Факултет за туризам и бизнис
логистика, 2017
Начин на пристап (URL): <https://e-lib.ugd.edu.mk/zbornici.html>. -
Текст во PDF формат, содржи 272 стр., илустр. - Наслов преземен
од екранот. - Опис на изворот на ден 31.10.2017. - Фусноти кон
текстот. - Библиографија кон трудовите
ISBN 978-608-244-444-4
а) Туризам - Економски прилики - Македонија - Собири
COBISS.MK-ID 104741386

СОДРЖИНА

УЧЕСНИЦИ НА КОНФЕРЕНЦИЈАТА	7
ПРЕДГОВОР ОД УРЕДНИЦИТЕ	20
ЕКОНОМИЈА И БИЗНИС ЛОГИСТИКА	22
АНАЛИЗА НА КОНКУРЕНЦИЈАТА ВО БИЗНИС СЕКТОРОТ	23
Симона Ѓуревска, Фросина Јакимовска, Оливер Филипоски КОМБИНИРАН ТРАНСПОРТ – LKW WALTER.....	30
Драшко Атанасоски, Моника Станковска ИМОТНОТО ОСИГУРУВАЊЕ КАКО ПРЕДМЕТ ВО ОСИГУРУВАЊЕТО И МЕТОДИ ЗА ПРОЦЕНКА И ШТЕТА.....	40
Адријана Мижорова, Тања Ангелкова Петкова СОВРЕМЕН ТРЕТМАН И ОДРЖЛИВО УПРАВУВАЊЕ СО КОМУНАЛЕН ЦВРСТ ОТПАД ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА	46
Ристо Георгиев, Дарко Огнаноски, Никола Димитров ИСТРАЖУВАЊЕ НА МИСЛЕЊЕТО ЗА КВАЛИТЕТОТ НА КОМПАНИЈАТА NEO LIFE NUTRIENCE КАЈ ЧЛЕНОВИТЕ.....	56
Татјана Ѓорѓиева ЖЕНАТА КАКО ПРЕТПРИЕМАЧ ВО ТУРИЗМОТ.....	65
Марија Магдинчева-Шопова, Кирил Постолов, Симона Савиќ МЕЃУНАРОДНИТЕ САЕМИ КАКО ФАКТОР ЗА РАЗВОЈ НА БИЗНИСОТ И ТУРИЗМОТ.....	76
Дејан Методијески, Ердоан Џеладин, Душица Санева СТРАТЕГИСКИТЕ АЛИЈАНСКИ И ПРОМЕНИТЕ НА КОНКУРЕНТСКОТО ОКРУЖУВАЊЕ	88
Халит Шабани, Афердита Шабани ТУРИЗАМ И УГОСТИТЕЛСТВО.....	99
УЧЕСТВОТО НА ВИНАРИЈАТА „ШАТО КАМНИК“ ВО ПОНУДАТА НА МАКЕДОНСКИОТ ВИНСКИ ТУРИЗАМ.....	100
Бисера Бозаревска КЕТЕРИНГОТ КАКО ТРЕНД ВО УГОСТИТЕЛСТВОТО И ФАКТОР ЗА РАЗВОЈОТ НА ТУРИЗМОТ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА.....	105
Зоран Николовски, Билјана Николовска, Јулијана Саздова	

ИСТРАЖУВАЊЕ НА ТУРИСТИЧКАТА ПОНУДА НА ТИКВЕШКИОТ РЕГИОН.....	113
Цане Котески, Златко Јаковлев, Ивана Митева	
РЕСТОРАНСКАТА ПОНУДА ПРЕКУ РАЗНОВИДНОСТА НА КАРТИ ЗА ИЗБОР НА УСЛУГИ ВО УГОСТИТЕЛСТВОТО	119
Јулијана Саздова, Горан Антониевски, Митко Коцев	
СОМЕЛИЕРСТВО - СТРУЧНА СИМБИОЗА МЕЃУ КУЛИНАРСКИОТ И ВИНСКИОТ ТУРИЗАМ	128
Георги Мичев, Дејан Методијески	
ЗНАЧЕЊЕТО НА ПЛАНИНАТА КОЖУФ ВРЗ РАЗВОЈОТ НА ТУРИЗМОТ ВО ОПШТИНА ГЕВГЕЛИЈА	138
Тања Ангелкова Петкова, Марија Станојкова, Љупка Атанасова	
ТУРИСТИЧКИТЕ ПОТЕНЦИЈАЛИ НА ДОЦНОАНТИЧКИОТ ГРАД БАРГАЛА	146
Нако Ташков, Ивана Ананијева, Симона Атанасова	
УНАПРЕДУВАЊЕ НА СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА ПРЕКУ РАЗВОЈОТ НА БЕСПЛАТНИТЕ ФОРМИ НА ТУРИЗАМ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА	156
Анета Стојановска-Стефанова	
ИНОВАТИВНИ ИДЕИ ЗА РАЗВОЈ НА ТУРИЗМОТ ВО ЈУГОИСТОЧНИОТ РЕГИОН НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА	169
Никола Димитров, Марија Магдинчева-Шопова, Јованка Цуклева-Анастасовска	
МЕНАЏМЕНТ СО БИЗНИС ИЗВОНРЕДНОСТА НА ХОТЕЛИТЕ	179
Хајра Шкриељ, Ибиш Мазреку, Неџет Шала	
ЕКОТУРИЗМОТ КАКО СОВРЕМЕН КОНЦЕПТ ЗА РАЗВОЈ НА ТУРИЗМОТ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА	192
Љупчо Јаневски	
НОВИ ПЕРСПЕКТИВИ ВО ЕКОТУРИЗМОТ – „OFF THE GRID“ ТУРИЗАМ	204
Николчо Петров, Тања Ангелкова Петкова	
БИОДИВЕРЗИТЕТОТ КАКО РЕСУРС ЗА РАЗВОЈ НА ТУРИЗМОТ, ПРЕКУ ПРИМЕРОТ ЗА НАЦИОНАЛЕН ПАРК „СТАРА ПЛАНИНА“	213
Невена Симиќ, Наташа Вулиќ, Сузана Ѓорѓевиќ Милошевиќ	

МОЖНОСТИ ЗА ПОДДРШКА И ЗАЧУВУВАЊЕ НА БИОДИВЕРЗИТЕТОТ
ПРЕКУ ИНТЕГРИРАН РАЗВОЈ НА ПРОИЗВОДСТВОТО НА ХРАНА И
ТУРИЗАМ..... 221

Душица Рајковиќ, Сузана Ѓорѓевиќ Милошевиќ

КОН БИОКЛИМАТСКИТЕ ПОКАЗАТЕЛИ ЗА ОДРЕДЕН ТУРИСТИЧКИ
РЕГИОН НА ОСНОВА НА КОРИСТЕНИ ПОДАТОЦИ..... 233

Пламен Лаков

SOME PROBLEMS OF BULGARIAN CULTURAL TOURISM..... 244

Evgeniy Stojanov

ПРОСТОРНИ И РЕГИОНАЛНИ ПЕРСПЕКТИВИ НА ШТИП И ОЧЕКУВАНИ
ТУРИСТИЧКИ ИМПЛИКАЦИИ..... 253

Никола Димитров, Душко Јошески, Наташа Митева

СОВРЕМЕН ТРЕТМАН И ОДРЖЛИВО УПРАВУВАЊЕ СО КОМУНАЛЕН ЦВРСТ ОТПАД ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

Ристо Георгиев, Дарко Огнаноски, Никола Димитров

riste.georgiev@dki.gov.mk
darko.ognanoski@gmail.com
nikola.dimotrov@ugd.edu.mk

Клучни зборови:

Комунален цврст отпад, одржливо управување, регионални депонии

Апстракт

Основната цел и потреба за изградба на регионални депонии за современ третман на комунален цврст отпад произлегува од потребата за воспоставување на меѓуопштинска соработка за регионално управување со цврст отпад за конкретен регион. Поставувањето на нови регионални депонии ќе овозможи побезбедно користење на депонирањето општински отпад, од сите општини кои што ќе бидат опфатени во регионот. За да се изгради една регионална депонија, пред сè е потребно да се обезбеди соодветна инфраструктура, односно прооден пат до локацијата на депонијата. Исто така, потребно е да се обезбедат соодветни транспортни средства со цел искористување на современите можности за управувањето со комуналниот отпад. Современиот третман на управување со комуналниот отпад не е можно доколку не содржи одржливост.

Вовед

Регионална депонија претставува инженерска постапка за отстранување на цврстиот комунален отпад на земјиштето на начин со помош на кој се штити човековото здравје и опкружувањето. Земајќи предвид дека депонискиот простор е строго контролиран, во негови рамки, во согласност со Законот за управување со отпадот 2004 година, точно се дефинирани правилата и објектите кои што мора да бидат изградени.

Моменталната состојба - Постоечки и планирани депонии во Република Македонија

Настанувањето на отпадот е резултат на вкупната економска активност на секоја држава, и како таква е во директна поврзаност со

националната економија. На основа на своето потекло, цврстиот отпад се дели на комунален, комерцијален и безопасен индустриски отпад. Вообичаено, отпадот од урбаните средини и комерцијалниот отпад, со едно име се нарекува комунален (општински) цврст отпад. Комуналниот цврст отпад по дефиниција вклучува отпад од домаќинството, како и друг отпад кој по својата природа и состав е сличен на отпадот од домаќинството: неопасен отпад од индустријата, комерцијалните институции (вклучувајќи болници) и индустрија, административни институции, занаетчиска соработка, градежен отпад (шут, земја, мешовит отпад од градилиште), градинарски отпад, зелен отпад од парковите и остатоци од чистење на улиците.

На основа на горенаведеното, комуналниот цврст отпад опфаќа функција на собирање, транспорт, рециклажа, повторна употреба, третман и одложување на комуналниот цврст отпад.

Настанувањето на комуналниот цврст отпад зависи од степенот на индустриски развој, животниот стандард, начинот на живот, социјалното опкружување, потрошувачката и сл. Во однос на управувањето со цврст отпад, главна одговорност има локалната власт. Станува збор за комплексна задача, која што има потреба од соодветни организациски капацитети и соработка помеѓу бројни заинтересирани страни од јавниот и приватниот сектор.

На територијата на Република Македонија лоцирани се следните комунални депонии: Дрисла, Русино, Буково, Бунар Дере, Алинци, Мегленци, Доброшинци, Круѓевица, Краста.

Слика 1.: Депонија „Дрисла“

Скопски регион - постоечка

Слика 2.: Депонија „Русино“

Полошки регион - постоечка

Слика 3.: Депонија „Буково“

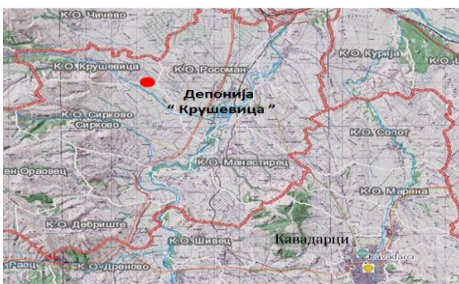
Југозападен регион - постоечка

Слика 5.: Депонија „Алинци“

Пелагониски регион - планирана

Слика 7.: Депонија „Крушевица“

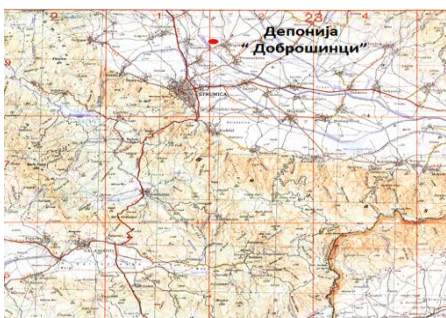
Вардарски регион - планирана

Слика 4.: Депонија „Бунар Дере“

Вардарски регион - постоечка

Слика 6.: Депонија „Доброшинци“

Југоисточен регион - планирана
(неостварена)

Слика 8.: Депонија „Краста“

Североисточен регион - постоечка

Фактичка состојба и методи за решавање на проблемите со депониите

Според експертите, на Североисточна Македонија најмногу ѝ е потребна изградба на регионална депонија. Притоа, според добиените податоци, регионална депонија и фабрика за горење на отпадот во

овој дел од земјата се планира да се гради дури по 2017 година. Оваа регионална депонија би требало да ги услужува граѓаните од општините Куманово, Крива Паланка, Старо Нагоричане, Кратово, Ранковце и Липково. Позитивно за овој проект е тоа што се планира да се реализира со финансиски средства од ИПА Фондовите на Европската Унија. Локацијата за депонијата не е одредена, но планирано е да биде во близина на селото Доброшане. Предвидено е депонијата да биде во јавна сопственост. Всушност, Куманово влезе во проектот на ЕУ за изградба на пет регионални санитарни депонии во земјава уште во 2006 година. Сепак, проектите до денешен ден не се реализирани во ниту една од планираните општини.

На ниво на Македонија, единствено градот Скопје и општина Прилеп работат на реализација на комплекс во кој нема само да се депонира, туку и ќе се преработува отпадот. Локалните власти од Прилеп веќе ја добија неопходната опрема за селекција на отпадот, а допрва треба да го изградат погонот во кој ќе се реализира овој процес. Во рамките на прилепската депонија Алинци треба да се гради фабрика за преработка на комунален отпад, постапка за која веќе е потпишан договор за нејзина реализација. Современ третман на отпадот треба да добијат и скопјани, по неодамнешното повторно потврдување на договорот за концесија на депонијата „Дрисла“, потпишан меѓу градот Скопје и италијанскиот конзорциум „ФЦЛ Амбиенте“ и „Униекс“.

Во Вардарскиот регион, локалните комунални претпријатија ќе продолжат да го собираат сметот од домаќинствата, но од градските депонии сметот ќе се носи во регионалната депонија. Според тековните податоци, двете општини на овој регион избираат инвеститор за третирањето на цврстиот комунален отпад, модел кој ќе изгради и регионална депонија. Стандардите кои што ќе бидат избрани нудат рентабилна единствена одржлива технологија за преработка на отпад која што ќе го користи системот на пиролиза. Во Вардарскиот регион е планирано да нема 9 сметишта, туку да никнат две или една легална регионална депонија, а постоечките да се претворат во претоварни станици и на тој начин да се реши управувањето со комуналниот цврст отпад.

Физибилити студијата за изградба на регионална депонија во Вардарскиот регион е финансирана од страна на ОЕК Банка, со донација од 125 илјади евра. Самиот проект е во соработка со реномираната австриска компанија АСА, која работи на управување со отпад со големо искуство во оваа област.

Генерираниот комунален отпад од општина Штип се одложува на депонијата позиционирана на локалитетот „Трештена Скала“, на

оддалеченост од 4 км од градот и 2 км од обиколниот пат Скопје-Струмица. До самата локација се пристига преку нов асфалтиран пат изграден за таа намена. Локацијата на депонијата е опкружена со заштитна ограда, но истата е далеку од стандардите кои треба да се применуваат за една санитарна депонија или пак депонија со запазени минимум технички критериуми.

Депонијата „Трештена Скала“, сепак, не е уредена и оспособена за селектирање и рециклажа на целиот комунален отпад. Токму тоа е најголемиот индикатор за размислување за изградба на регионални депонии.

Еден од најголемите проблеми на општината е неправилното одложување на отпадот. Неразвиената свест кај граѓаните и расфрлањето на отпадот насекаде е проблем за кој што треба да се изнајде решение, затоа што впечатокот што се добива е дека општината не води грижа за управувањето со отпадот. Токму тоа резултира со диви депонии од постојан и привремен карактер.

Според моменталната состојба, депонирањето на комуналниот отпад од градот Битола се врши во депонијата Мегленци, лоцирана на левата страна од патот Битола-Маково во непосредна близина на рудникот Суводол. Заради непосредната близина на рудникот каде се врши експлоатација на лигнит, околината на депонијата е прилично деградирана, така што нема значајни негативни влијанија врз животната средина. Локацијата на која се наоѓа депонијата располага со доволна површина за депонирање на комунален отпад за период од 15-20 години.

Депонирањето на комунален цврст отпад претставува комплексен процес и во голема мерка зависи од интегрираниот пристап на сите учесници во процесот на депонирањето, пред сè од стручните лица вклучени во процесот на депонирањето на отпадот (нивната стручност и компетентност), техничката опременост на депонијата (технички исправна механизација, редовно одржувана и сервисирана) и финансиските средства кои треба да се вложат во депонијата. Преку постојаните ангажмани, воспоставување на директни програми за одржување на депониите, депонијата Мегленци претставува продолжување на напорите за остварување на визијата за безбедно депонирање на комуналниот и другите видови отпад. Притоа, сето тоа е потребно да се изврши преку примена на практични и финансиски изводливи решенија за приоритетните проблеми, прилагодени кон локалните карактеристики, предности и можности.

Врз основа на добиените податоци, а се однесува на регионот Струмица-Радовиш, кој се наоѓа во југоисточниот дел од Македонија и

опфаќа вкупно 10 општини, се соочува со сериозен проблем околу управувањето со цврстиот отпад.

Најголемите проблеми коишто се сместени во доменот на управувањето со цврстиот комунален отпад се следните:

- Значителен дел од населението, особено во руралните населби, не е опфатен со постоечката услуга;
- Контејнерите за отпад и возилата за транспорт на отпадот кои се во употреба се застарени, што го прави нивното експлоатирање и одржување прескапо;
- Постојните практики за депонирање на отпадот се на исклучително ниско ниво и претставуваат голема закана по здравјето на луѓето и по животната средина;
- Ефикасноста во наплатата на сметките за отпад е генерално на ниво кое не овозможува поврат на трошоците за управување со цврстиот отпад;
- Висината на постојните надоместоци за отпад е недоволна за да ги покрие трошоците за управување со цврстиот отпад.

Следствено, на основа на добиените податоци, условите и вкупната ситуација во Југоисточниот регион се сметаат за генерално поволни за создавање на ефективен регионален систем за управување со отпадот кој би ги задоволил наведените потреби и би ги решил споменатите проблематики. Се смета дека во почетната фаза на воспоставување на регионалниот систем за управување со цврстиот отпад, општините во регионот треба првенствено да се фокусираат на воспоставување на соодветен систем за собирање и депонирање на мешан отпад преку проширување на покриеноста со услугата на сите во моментов неопслужени населби, подигнување на стандардите и практиките за одлагање на отпадот на депонија, затворање и/или санација на постоечките диви депонии и оптимализирање на степенот на наплата на надоместокот за отпад.

SWOT анализа на реалната состојба и потребата од изградба на современи регионални депонии

Реалната состојба во врска со потребата од изградба на регионални депонии во Република Македонија, може да се увиди во рамките на оваа SWOT анализа:

1. Силни страни

- Усвоен закон за управување со отпад;
- Усвоена Национална стратегија за управување со отпад;

- Подготвеност за соработка на организациите од цивилното општество од областа на заштита на животната средина од областа на заштита и унапредување на животната средина;
- Локална самоуправа има - покажува интерес за подобрување на инфраструктурата за успешно имплементирање на Законот за управување со отпад;
- Постојење на соодветни локации за изградба на регионални санитарни депонии во согласност со пропишаните правила и регулативи.

2. Слаби страни

- Потреба за усвојување на Правилник за карактеристиките на локацијата, условите, начинот на работа на депониите, квалификации на менаџерите на депониите, условите за прифаќање на отпадот;
- Агенциите за заштита на животната средина да дадат согласност за проектите за изработка на регионални депонии;
- Секојдневно кршење на Законот за управување со отпад;
- Неселективно отстранување на отпадот;
- Голем број нелегални и несоодветни депонии на територијата на Република Македонија;
- Неправилно и неконтролирано отстранување на опасниот отпад;
- Потреба од ревидирање на Стратешкиот план за управување со цврст комунален отпад;
- Несоодветност на стратешките документи во овој домен;
- Спорна релевантност на проектните документации за изградба на регионални санитарни депонии - непроверени параметри во однос на нивната теренска и буџетска соодветност;
- Лошо искористени финансиски средства за донесување на документи потребни за главниот проект на изградба на регионална депонија;
- Недоверба од страна на засегнатата јавност;
- Недоволен капацитет на надлежните институции за имплементација на усвоените закони;
- Недоволен капацитет на Локалната самоуправа и Јавните претпријатија за решавање на постоечкиот проблем во овој домен;

3. Можности

- Бесповратни средства од ЕУ фондовите;
- Поволни кредитни линии;
- Пројавени интереси од релевантни компании за инвестирања;
- Нови технологии кои се потврдени во пракса;

- Одржлив и иновативен Стратешки план за управување со цврст комунален отпад, усогласен со постоечките стратешки документи.

4. Закани

- Долгорочни последици по здравјето на луѓето (канцерогени заболувања, заразни болести);
- Долгорочни последици по животната средина (подземни и површински води, земја и воздух);
- Губење на интересот од странските компании;
- Судски спорови;
- Издвојување на финансиски средства за евентуални обештетувања;
- Опструкција од страна на различни интересни групи.

Заклучок

На основа на горенаведените анализи според региони, односно општини и градови на територијата на Република Македонија, а врз основа на расположливите податоци, можат да се извлечат следните заклучоци во однос на реалните состојби за управување со цврст комунален отпад како и можностите за изградба на регионални депонии на споменатите локации:

- Не постојат јасни и прецизни податоци подеднакво на регионално ниво на основа на кои може да се извлечат точни податоци и да се изгради предвидлива анализа за реалната состојба, можности и перспективи во врска со управувањето со комунален цврст отпад преку изградба на регионални центри;
- Недостатокот на релевантни статистички податоци ја намалува тежината на изнесените крајни решенија на ниво на целата територија на Република Македонија. Сето ова е последица на непостоење на соодветни методи за проценка на количините на отпад, притоа не постојат сеопфатни информации за создавањето на цврст отпад во регионот;
- Непостоење на евиденција за сите диви депонии на регионално ниво, односно големи колични на отпад остануваат нерегистрирани;
- Постои голема несразмерност на руралното наспроти урбаното население во однос на опслужувањето со комуналните услуги;
- Во многу мала мера постојат и се водат евиденции за „стандардните“ компоненти кои што можат да се најдат во тековите на цврстиот комунален отпад, односно за волуменот на различни отпади, што е особено важен податок за понатамошниот

- процес на управување на отпадот и користење на истиот како секундарна суровина во производството, односно рециклирање;
- Не постои конкуренција за обезбедување на услугата на управување со цврст отпад - секоја од општините, најчесто има свое претпријатие кое што е одговорно за оваа услуга;
 - Не постои воспоставена јасна стратегија за започнување на рационализација на собирањето и транспортот на отпадот;
 - Потребно е во голема мера, пред сè на општинско ниво, модернизирање на услугите за управување со цврст комунален отпад, на ефикасен, финансиски одржлив и еколошки начин;
 - Поставена е опција за целосна приватизација на услугата со цврст отпад или пак впуштање во јавно-приватно партнерство, но, сепак, за да се спроведе тоа реално во пракса на сите места потребно е да се испита јавниот пулс, преку спроведување на истражување на јавното мислење во однос на оваа проблематика;
 - Транспортните средства се застарени, со што тековно се создаваат исклучително високи трошоци за работење и одржување;
 - Покрај тоа што поголемите градови редовно се опслужуваат со комуналните услуги, проблем се помалите населени места кои што сè уште не се дел од постојаната услуга за управување со цврст комунален отпад;
 - Финансиските надоместоци по жител кои што тековно се издвојуваат за комуналните услуги, воопшто не кореспондираат со волуменот на создадениот отпад;
 - Еден од главните проблеми е, сепак, наплатата на комуналните услуги - што доведува до несоодветен поврат на трошоците и недостиг на финансиски средства за модернизирање на услугата;
 - Не постои сеопфатна програма за рециклирање организирана од страна на секоја од општините во Република Македонија - сепак, рециклирањето и искористувањето на одредени отпадни материјали (како старо железо и други отпадни метали) - постои како економска активност (со вакви активности најчесто се занимаваат приватните фирми ширум земјата);
 - Свеста на населението за заканите по животната средина и притисокот врз неа што го создаваат несоодветните практики на управување со отпадот е на многу ниско ниво.

Целта на ова истражување е да се увиди реалната географска поставеност, како и можностите за одредени унапредувања, како индивидуално во подрачјето, така и во рамките на регионот. Само на плански и рационален начин може да се очекува функционирање на депониите, како и задоволување на сите поставени стандарди, како од

страна на државните авторитети, така и од страна на меѓународните организации и институции кои делуваат во оваа проблематика.

Користена литература:

1. Матлиевска, М., Маргарита (2011), „Одржлив развој - нова глобална парадигма“, Скопје;
2. Национална стратегија за одржлив развој во Република Македонија (2009-2030), Министерство за животна средина и просторно планирање на Република Македонија, Скопје, 2010;
3. Дојчиновски, Зоран, Крстевски, Јовко (2008), „План и програма за депонирање на комунален цврст отпад во депонија Мегленци (2008-2013)“, Битола, Комуналец Битола;
4. Дојчиновски, Зоран (2010), „Програма за санација на депонија Мегленци“, Битола, Комуналец Битола;
5. Стратегија за управување со отпад на Република Македонија (2008 - 2020 година);
6. Marković, Nikola (2007), „Upravljanje komunalnim vrstnim otpadom“ Tehnički fakultet, Bor.